

Til:

Kommunene v/ barneverntjenesten og kommuneadvokaten

Kopi:

Statsforvalteren v/ barnevernsavdeling

Dato: 28.05.2024

Ref.: 24/00189

BARNEVERNSTJENESTENS ANSVAR FOR BARNES MEDVIRKNING OG DELTAKELSE I BARNEVERNS- OG HELSENEMNDA

Barnevernstjenesten er etter barnevernsløven og medvirkningsforskriften tillagt viktige oppgaver for å realisere barns rett til å medvirke og delta i saker for Barnevern- og helsenemnda. I denne henvendelsen redegjør Barnevern- og helsenemnda for hva vi mener er barnevernstjenestens ansvar og oppgaver for at barn skal få medvirke i saker for nemnda, i tråd med gjeldende regelverk.

1. Barnevernstjenestens informasjon om medvirkningsretten

1.1 Barn uten partsrettigheter

Etter medvirkningsforskriften § 11 første ledd skal barnevernstjenesten gi barnet informasjon om:

- barnets rett til medvirkning for nemnda og
- at barnet kan gis anledning til å ha med seg en tillitsperson i samtaler.

Realisering av barnets medvirkningsrett forutsetter at barnevernstjenesten gir barnet tilstrekkelig og tilpasset informasjon, slik at barnet kan ta et informert valg om det ønsker å medvirke og i så tilfelle hvordan, jf. medvirkningsforskriften § 4.

Dette innebærer at barnevernstjenesten skal informere barnet om:

- at barnet kan si sin mening direkte til nemnda eller til en talsperson, og hva de to høringsformene praktisk sett innebærer for barnet.
- at nemnda kan oppnevne en person barnet har et «*særlig tillitsforhold til*» som talsperson, jf. medvirkningsforskriften § 16 tredje ledd andre punktum.

Informasjonsfilm om barnets rett til medvirkning

Denne filmen kan være et hjelpemiddel for barnevernstjenesten når den skal informere barn om medvirkningsretten: <https://youtu.be/iF0Wf1DS3OU>

Særlig om samiske barn

Innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, skal samiske barn få informasjon om at de har rett til å få tilbud om en talsperson med samisk språk og kulturforståelse, jf. medvirkningsforskriften § 16 fjerde ledd.

Nemnda ønsker å gi samiske barn i andre deler av landet det samme tilbudet. Vi ber derfor om at barnevernstjenesten informerer også disse barna om muligheten for å få oppnevnt samisk talsperson.

Tillitsperson

Hvis barnet ikke allerede har tillitsperson, og ønsker å ha med seg en tillitsperson i samtalen med nemnda eller talsperson, må barnevernstjenesten hjelpe barnet med å finne frem til en person som kan være tillitsperson, jf. medvirkningsforskriften 8. Barnevernstjenesten må bekrefte at taushetserklæring er undertegnet og at politiattest er fremlagt, jf. § 10 tredje ledd.

1.2 Særlig om informasjon om partsrettigheter og muligheten for å bli part

Barnevernstjenesten skal også gi barn under 15 år, informasjon om hva partsrettigheter innebærer og muligheten for å få partsrettigheter, jf. forskriften § 11 tredje ledd. Barnevernstjenesten må foreta en konkret vurdering av hvilke barn som skal informeres om partsrettigheter basert på «*barnets alder og modenhet*». I forarbeidene til barnevernsloven (Prop. 122 L (2020-2021) kapittel 18.2.4.3), har departementet uttalt at:

«barn over 12 år bør få informasjon fra barnevernstjenesten om hva partsrettigheter innebærer og muligheten for innvilgelse av partsrettigheter. Slik informasjon bør også gis til yngre barn som ut fra sin modenhet og forståelse av egen situasjon kan tenkes å dra nytte av partsrettigheter.»

I grensetilfeller bør barnevernstjenesten redegjøre for sine vurderinger om hvorfor barnet eventuelt ikke er informert om partsrettigheter.

Informasjonsfilm om partsrettigheter

Denne filmen kan være et hjelpemiddel for barnevernstjenesten når den skal informere barn om hva partsrettigheter er og avklare om barnet ønsker å være part: <https://youtu.be/uYJVgAdxdTo>

1.3 Krav til dokumentasjon om den informasjon barnet har fått

Etter medvirkningsforskriften § 6 første ledd skal barnevernstjenesten «*dokumentere hvordan barnets medvirkning er ivaretatt i saksbehandlingen*». Etter bestemmelsens bokstav a) skal det også dokumenteres «*hvilken informasjon barnet har fått*».

Dokumentasjon for hvilken informasjon barnet har fått, er viktig for at nemnda skal kunne kontrollere at barnet har tatt et informert valg, herunder at barnet er informert om sine rettigheter etter barnevernsloven.

2. Krav til tiltaksbegjæringen

2.1 Når barnet er involvert og informert om medvirkningsretten

Hva begjæringen om tiltak skal inneholde

Kommunens begjæring om tiltak skal inneholde informasjon som nemnda trenger for å ivareta barnets rett til medvirkning og deltakelse, jf. barnevernsloven § 14-9 første ledd bokstav h) og i) og medvirkningsforskriften § 11. Tiltaksbegjæringen skal inneholde informasjon om:

- barnet ønsker å bli hørt og eventuelt hvordan
- barnets eventuelle begrunnelse dersom det ikke ønsker å uttale seg
- om samisk barn ønsker talsperson med samisk språk og kulturforståelse
- barnet ønsker å ha med seg en tillitsperson når det skal gi uttrykk for sitt syn

I barnevernslovens forarbeider (Prop. 133 L (2020-2021) side 432) er det forutsatt at barnevernstjenesten også redegjør for sitt syn på medvirkningsspørsmålet, da dette sammen med barnets egen mening danner utgangspunkt for nemndas vurdering av hvordan barnet skal høres.

Tiltaksbegjæringen skal også inneholde informasjon om:

- barn som er under 15 år, ønsker partsrettigheter
- kommunens vurdering av om barnet bør innvilges partsrettigheter

Krav til dokumentasjon

Barnevernstjenesten skal dokumentere hvordan barnets medvirkning er ivaretatt i sin saksbehandling, jf. medvirkningsforskriften § 6. Det samme gjelder når barnet gir uttrykk for at det ikke ønsker å uttale seg i nemndssaken. Dette skal dokumenteres sammen med barnets eventuelle begrunnelse, jf. medvirkningsforskriften § 6 andre ledd.

Referat fra barnevernstjenestens samtale med barnet bør alltid vedlegges tiltaksbegjæringen.

2.2 Hvis et barn ikke er blitt involvert og informert om medvirkningsretten

Dersom barnevernstjenesten ikke har involvert barnet i medvirkningsspørsmålet, skal dette begrunnes og dokumenteres, jf. medvirkningsforskriften § 6 andre ledd. Begrunnelsen og dokumentasjonen må vedlegges tiltaksbegjæringen.

Et praktisk eksempel på at barnevernstjenesten kan ha unnlatt å informere barnet om medvirkningsretten, er når det vurderes at barnet ikke er i stand til å danne seg egne meninger i saken, jf. barnevernsloven § 1-4. Barneverns- og helsenemnda ønsker å minne om at det ikke er et krav om at barnet har full forståelse av alle sider ved en sak. Selv om barnet ikke forstår de juridiske konsekvensene av en omsorgsovertakelse, kan det f.eks. ha en mening om det ønsker å bo med foreldrene eller ikke.

Hvorvidt et barn er *“i stand til å danne seg egne meninger”*, må avgjøres etter en konkret og sammensatt vurdering av barnets egenart og utvikling. Vurderingen må foretas i lys av plikten til særskilt å tilrettelegge for at retten til medvirkning blir ivaretatt for yngre barn og barn som har vansker for å uttrykke seg, jf. medvirkningsforskriften § 3. Det bør unngås antakelser om at barnet skal ha en viss alder før medvirkningsretten utløses. For barn med nedsatt funksjonsevne innebærer tilretteleggingsplikten at det må gis hjelp tilpasset barnets aktuelle nedsatte funksjonsevne.

Følgende forhold er sentrale i vurderingen av om medvirkningsretten utløses:

- eventuelle verbale eller ikke-verbale uttrykk fra barnet som indikerer at barnet har egne meninger
- barnets evne til å kommunisere (verbalt eller ikke verbalt)
- barneverntjenestens vurdering av om barnet er i stand til å danne egne meninger
- foreldrenes og eventuelt andres vurderinger av barnets kognitive utvikling

For små barn og i andre grensetilfeller, er det særlig viktig at barnevernstjenesten redegjør for barnets utviklingsstatus, modenhet, fungering og andre forhold av betydning for nemndas vurdering av om barnet er i stand til å danne seg egne meninger.

Dersom barnevernstjenesten mener at det foreligger en helt spesiell situasjon der det av hensyn til barnet skal gjøres unntak fra medvirkningsretten, jf. HR-2019-2301-A, må det i tiltaksbegjæringen redegjøres nærmere om de faktiske og rettslige anførslene for dette standpunktet.

2.3 Andre opplysninger av betydning for gjennomføring av høringen

Barns medvirkningsrett må ivaretas på en måte som er tilpasset det enkelte barn og som legger til rette for at barnet fritt kan få gi uttrykk for sine synspunkter. For å kunne understøtte barnets mulighet til fritt å kunne gi uttrykk for egne synspunkter, er nemnda avhengig av informasjon om barnets behov, fungering, eventuelle funksjonsnedsettelse, utviklingsstatus, sårbarheter, trygghetsbehov mv.

Barneverns- og helsenemnda vil oppfordre barnevernstjenesten til å redegjøre spesifikt om forhold som vurderes viktige for hvordan nemnda eller en talsperson, kan legge til rette for gode rammer og ivaretagelse av barnet i samtalen.

3. Oppsummering

Oppsummert vil Barneverns- og helsenemnda henstille om at kommunen i tiltaksbegjæringen redegjør for og dokumenter:

Når barnet er informert og hørt av barnevernstjenesten om medvirkningsspørsmålet:

Barnets synspunkter

- om og eventuelt hvordan barnet ønsker å bli hørt
- barnets eventuelle begrunnelse dersom det ikke ønsker å uttale seg
- om barnet ønsker å ha med seg en tillitsperson når det skal gi uttrykk for sitt syn
- om et barn under 15 år ønsker partsrettigheter

Barnevernstjenestens vurderinger

- barnevernstjenestens vurdering av hvordan barnet bør høres, herunder vurderingen av om et barn under 15 år bør innvilges partsrettigheter.
- barnevernstjenestens vurdering av barnets eventuelle behov for hjelp eller støtte til å kunne uttrykke seg, og andre forhold av betydning for å kunne gjennomføre en god og tilrettelagt høring av barnet.

Dokumentasjon

- vedlegge dokumentasjon (referat) fra barnevernstjenestens samtale med barnet jf. medvirkningsforskriften § 6.

Når barnevernstjenesten ikke har informert og hørt barnet om medvirkningsspørsmålet fordi en mener at barnet ikke er i stand til å danne seg egne meninger eller at det skal gjøres unntak fra medvirkningsretten:

- vedlegge begrunnelse og dokumentasjon av barnevernstjenestens vurdering, jf. medvirkningsforskriften § 6.

Ingvild Aartun
direktør

Ingrid Johansen
fagdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer